

DOPRAVNÍ MAPY A PLÁNY

Dopravní mapy a plány jsou druhem tematického mapového díla, které na základním topografickém podkladu (není však podmínkou), vhodnými grafickými prostředky a v podrobnosti dle zvoleného měřítka mapy a plánu představují příslušné vybrané dopravní cesty a zařízení. Zejména železnice a silnice, vodní cesty pevninské a námořní, letecké linky a také linky městské hromadné dopravy (tramvajové, autobusové, trolejové, podzemní a lanové).

Co se pak zařízení týče, zobrazují obdobně nádraží, čerpací stanice, velkoplošná parkoviště, přístavy, zdymadla, letiště, stanice metra, zastávky prostředků městské hromadné dopravy a další zde nejmenované skutečnosti s tímto vším související.

Tyto mapy a plány však mohou představovat nejenom polohu jednotlivých prvků příslušného druhu dopravy v prostoru, ale i její další určení. Například osobní a nákladní, vnitrostátní a zahraniční, hustotu a objem a to vše jednotlivě nebo skupinově, na malém území, ale i pro celý svět.

Za nejstarší známou českou dochovanou cestovní mapu považujeme mapu Čech a Kladska Mikuláše Klauďyána datovanou rokem 1518. Zobrazuje základní silniční síť na ploše obou jmenovaných území a to soustavou černých teček mezi zanesenými sídly, spojených dodatečně jednobarevnou linií. Počet teček mezi nimi je různý a vyjadřuje vzdálenost v tehdy užívaných mílích.

Této mapě byla věnována široká pozornost v roce 2018, v roce 500. výročí jejího vydání a tak již nebude na této výstavě nijak zastoupena.

Zákres základní silniční sítě zaujal své jednoznačné místo na mapách středních a malých měřítek až v 18. století.

Zavedení železniční dopravy v 19. století se přirozeně promítlo i do obsahu většiny stávajících map. Ty od té doby nejenom nesly mapový znak železnice, ale vznikly i četné samostatné železniční mapy určené nejširší veřejnosti. Postupně pokrývaly různě rozsáhlá území historickými zeměmi počínaje, přes státní celky, světadíly a celým světem konče.

Stejně tak se projevil vstup motorových vozidel na cesty všech druhů. Silniční síť začala být o to více rozlišována dle významu a provedení, byly uváděny vzdálenosti mezi jednotlivými sídly, zaznamenáváno stoupání, čerpací stanice pohonných hmot, opravní, restaurační a ubytovací zařízení a další skutečnosti.

Také lodní a ve 20. století letecká doprava získaly své vlastní mapy. Podobně ve městech, s rozvojem městské

hromadné dopravy, se objevily plány se zákresem jejich linek podle příslušného druhu a s vyznačením jejich zastávek.

Ústřední archiv zeměměřictví a katastru vlastní řadu dopravních map a plánů. Z nich ale, vzhledem k nevelké výstavní ploše, může výběrově vystavit jen malou část.

Jako první budou předloženy mapy určené silničnímu provozu a to mapami 2. poloviny 19. století a českých zemí nebo jejich částí počínaje, přes mapy 20. století po současnost.

Na ně navážou mapy věnované železniční dopravě. Jako zajímavost je uvedou železniční mapy z území Spojených států amerických z 19. nebo přelomu 19. a 20. století vydané s rubovými informacemi pro české přistěhovalce přímo v českém jazyce. Následovat budou mapy německé a rakouské a pak již českých zemí, československého státu před rokem 1938 a po roce 1945 a jako jeho poslední bude vystavena mapa z roku 1989. Možnosti železniční dopravy osob v samostatné České republice ukáže její Železniční mapa z roku 1995.

Rozsah mezikontinentální lodní přepravy bude možno nahlédnout na mapách světa se zákresem námořních linek z 1. poloviny 20. století a nabídku letecké přepravy alespoň československými letadly na odpovídající mapě Evropy a světa z 2. poloviny 20. století.

Rozvoj většiny měst v Čechách, na Moravě a ve Slezsku přinesl nárůst počtu jejich obyvatel a tím i zastavěné plochy. To vyvolalo menší nebo větší potřebu dopravního spojení uvnitř těchto měst, tedy zavedení městské hromadné dopravy. Největšího rozmachu co do hustoty, délky linek a druhové různosti dosáhla v hlavním městě Praze jako nejlidnatějším a nejrozsáhlejším v Česku. Proto jako ukázky možností zákresů rozličných prostředků městské hromadné dopravy předkládáme právě plány Prahy.

Při výběru tisků k výstavě jsme nepřipravili jen ty zcela ojedinělé. Záměrně předkládáme i mapy a plány kdysi velmi hojné a starším návštěvníkům naší výstavy pokud ne přímo známé tedy pravděpodobně alespoň povědomé.

Postupně však i ony nejednou mizely a dnes jsou cenným zdrojem informací minulého stavu – archiváliemi Ústředního archivu zeměměřictví a katastru.

Nakonec také připomínkou již uplynulých let...

Pokud jakékoli a nyní zvláště dopravní mapy a plány vlastníte a nechcete si je ponechat, prosím, přineste je. Třeba právě ony zde nebudou zastoupeny a tímto je uchováte pro budoucnost.

Děkujeme Vám.

Text: RNDr. Tomáš Grim, Ph.D.

Připravili: RNDr. Tomáš Grim, Ph.D., RNDr. Miroslav Kronus, Helena Kronusová, RNDr. Hana Stehnová, Petr Voháňka.

Vytiskl: Zeměměřický úřad v roce 2019.

ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU

si Vás dovoluje pozvat
na výstavu

**DOPRAVNÍ MAPY
A PLÁNY,**

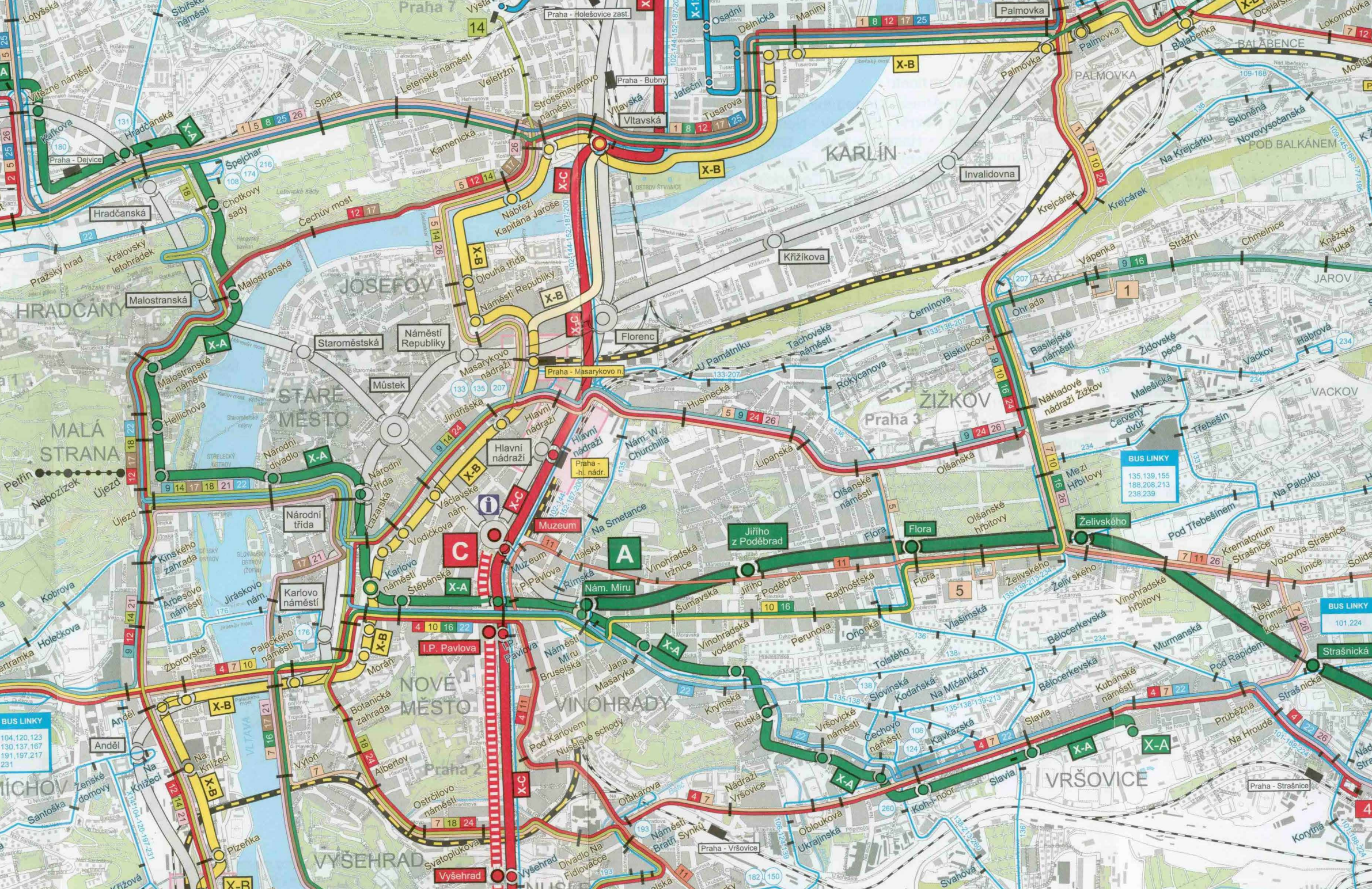
kteřá bude zahájena

dne 6. září 2019
v 9 hodin
v badatelně archivu

Pod Sídlištěm 9,
182 11 Praha 8 - Kobylisy

ZEMĚMĚŘICKÝ ÚŘAD www.cuzk.cz

PRAHA - PLÁN MĚSTA. Stav provozu MHD po rozsáhlé povodni platný od 2. 9. 2002. Mimořádné vydání, rok 2002. 1 : 23 000

Výřez - původní měřítko